

Алла В. Хомутенко, Марина А. Зінченко

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ЗА ЦІЛЬОВИМ ПІДХОДОМ

У статті оцінено ефективність управління фінансовими потоками місцевих бюджетів за рахунок встановлення ступеня досягнення поставленої перед уповноваженими інституціями мети: забезпечення динамічного збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України. За результатами проведеного аналізу ефективності застосування інструментів фіскального забезпечення, інструментів інвестиційного забезпечення та інструментів фінансової безпеки було встановлено незадовільний соціально-економічний стан окремих регіонів України, що свідчить про низьку ефективність управління на мезорівні. Запропоновано окремі напрямки підвищення рівня ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів.

Ключові слова: фінансові потоки, місцеві бюджети, ефективність управління, цільовий підхід, інституції управління.

Літ. 12.

Алла В. Хомутенко, Марина А. Зинченко

ОЦЕНИВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ ПОТОКАМИ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ УКРАИНЫ ПО ЦЕЛЕВОМУ ПОДХОДУ

В статье оценено эффективность управления финансовыми потоками местных бюджетов за счет установления степени достижения поставленной перед уполномоченными институтами цели: обеспечение динамичного устойчивого развития административно-территориальных единиц Украины. По результатам проведенного анализа эффективности применения инструментов фискального обеспечения, инструментов инвестиционного обеспечения и инструментов финансовой безопасности было установлено неудовлетворительное социально-экономическое положение отдельных регионов Украины, что свидетельствует о низкой эффективности управления на мезоуровне. Предложены отдельные направления повышения уровня эффективности управления финансовыми потоками местных бюджетов.

Ключевые слова: финансовые потоки, местные бюджеты, эффективность управления, целевой подход, институты управления.

Alla V. Khomutenko¹, Marina A. Zinchenko²

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF MANAGEMENT OF FINANCIAL FLOWS OF LOCAL BUDGETS OF UKRAINE WITH VIA TARGETED APPROACH

The effectiveness of financial flow management of local budgets was evaluated in the article by establishing the degree of achievement of the objectives that are putting before the institutions of management: ensuring a dynamic sustainable development of the administrative-territorial units of Ukraine. According to the results of the analysis of efficiency of use of fiscal instruments, investment instruments and tools to ensure financial security has been set unsatisfactory socio-economic position of certain regions of Ukraine, which indicates the low efficiency of management at the meso level. Some ways to improve the level of efficiency of management of financial flows of local budgets were suggested.

Keywords: financial flows, local budgets, management efficiency, targeted approach, governance institutions.

Постановка проблеми. До пріоритетів розвитку демократичної держави належить: створення найбільш сприятливих умов для реалізації прав і свобод громадян, поглиблення та розвиток демократичних принципів суспільно-економічного устрою країни, забезпечення гідного рівня життя населення та суспільного добробуту. В умовах децентралізації влади вирішення більшої частини таких завдань перекладається з рівня держави на рівень адміністративно-територіальних одиниць (мезорівень) як найбільш наближений до споживача суспільних благ (у дотримання принципу субсидіарності). Водночас, ступінь виконання таких завдань на мезорівні у значній мірі залежить від ефективності функціонування органів управління. У цьому контексті актуалізується необхідність проведення моніторингу діяльності інституцій управління фінансовими потоками місцевих бюджетів шляхом оцінювання її ефективності з метою попередження, виявлення та усунення факторів негативного впливу.

¹ Odessa National Economic University, Ukraine

² Odessa National Economic University, Ukraine

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематику оцінювання ефективності управління на різних рівнях досліджували: А. І. Бутенко [3], І. М. Вахович [4], П. В. Ворона [5], А. А. Дискіна [3], М. М. Медвідь [7], О. О. Охріменко [8], О. А. Прокопенко [9], В. Б. Тропіна [12] та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Проведене дослідження наукових доробок з управління показало відсутність систематизованого теоретичного обґрунтування та практичного застосування цільового підходу до оцінювання ефективності управління публічними фінансами взагалі та фінансовими потоками місцевих бюджетів зокрема. Так, окремі аспекти, за якими встановлюється ступінь досягнення поставленої перед інституціями управління мети, були предметом досліджень: І. М. Вахович [4], В. Б. Тропіної [12] та О. А. Прокопенко [9], які розглядали фіскальне забезпечення соціально-економічного розвитку держави та регіонів; А. І. Бутенко [3], А. А. Дискіна [3] та О. О. Охріменко [8] досліджували інвестиційне забезпечення різних рівнів; М. М. Медвідь [7] – фінансову безпеку регіонів, П. В. Ворона [5] – теоретичні засади ефективності управління на мезорівні. Зазначене обумовило необхідність здійснення комплексного оцінювання ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів України.

Метою дослідження є оцінювання ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів України за цільовим підходом (концепцією).

Основні результати дослідження. Дослідженням встановлено наявність різних підходів (концепцій) до оцінювання ефективності управління публічними фінансами. Так, виділяють: композиційний, функціональний, системний, цільовий підходи (концепції) та концепцію «баланс інтересів». На особливу увагу заслуговує цільовий підхід до оцінювання ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів, адже він дозволяє встановити ступінь досягнення суб'єктом управління поставленої мети [5], а саме: забезпечення збалансованого динамічного регіонального розвитку шляхом встановлення рівноваги розвитку економічної, соціальної та

екологічної сфер. Політика фінансового забезпечення такого розвитку адміністративно-територіальних одиниць проводиться за рахунок застосування інструментів фіскального забезпечення, інструментів інвестиційного забезпечення та інструментів фінансової безпеки [4].

Ступінь використання органами місцевої влади інструментів фіскального забезпечення залежить від обсягу їх повноважень в частині встановлення місцевих податків й зборів та від природо-ресурсного й економічного потенціалу регіону. Так, обсяги створеного ВРП (ВДВ), рівень безробіття, грошові доходи населення та обсяги вхідних фінансових потоків місцевих бюджетів прямо залежать від потенціалу регіону. Водночас, порядок перерозподілу створеного в регіоні ВРП обумовлений діючими правовими нормами.

Проведене дослідження порядку визначення фіскального забезпечення розвитку регіонів показало, що в Україні не сформовано єдиних методологічних засад у цій сфері, а науковці по-різному тлумачать це поняття [9, 12]. Виходячи з загальноприйнятого наповнення поняття «фіскальна політика», яка поєднує бюджетну й податкову політики, вважаємо, що з метою визначення фіскальної забезпеченості розвитку регіону необхідно встановити рівень фіскальної достатності, фіскальної ефективності та податковий коефіцієнт регіонів. Так, Податковим кодексом України фіскальну достатність визначено як: «встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями» [1, ст. 4.1.5]. Виходячи з такої норми нами розраховано коефіцієнт фіскальної достатності місцевих бюджетів (рис. 1).

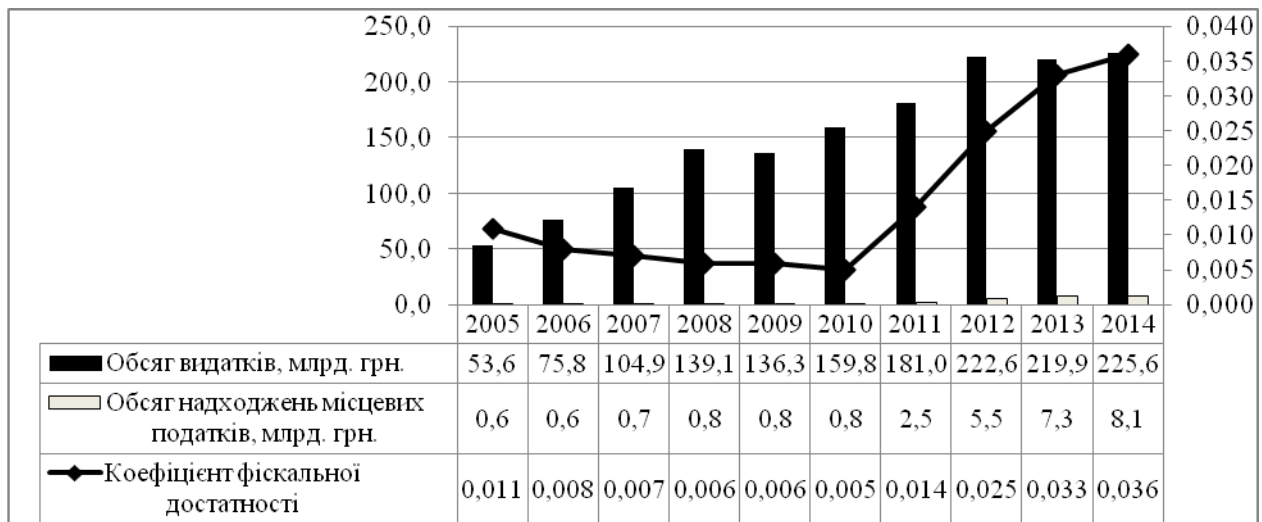

Рис. 1. Фіскальна достатність місцевих бюджетів України (за місцевими податками) [складено автором за даними 10]

З рис. 1 видно, що коефіцієнт фінансової достатності місцевих бюджетів за період дослідження знижувався до 2010 року, що пояснюється зростанням видатків місцевих бюджетів більш випереджаючими за місцеві податки темпами. Тобто, діючи у 2005-2010 роках місцеві податки та законодавчо закріплені власні повноваження органів місцевої влади в частині встановлення місцевих податків давали можливість забезпечити лише 0,005-0,011 частину видатків місцевих бюджетів (тоді як нормативне значення дорівнює 1). Зі вступом у дію Податкового та Бюджетного кодексів у 2011 році ситуація покращилась, коефіцієнт фінансової достатності набув позитивної тенденції до зростання, але він все одно залишався на дуже низькому рівні. Водночас, коефіцієнт фінансової достатності місцевих бюджетів, який враховує усі податкові надходження, за період дослідження знаходився майже на одному рівні – у межах від 0,39 до 0,44 (рис. 2). Це свідчить про відносно стійкий зв'язок між загальними податковими надходженнями та видатками місцевих бюджетів, тобто видатки зростали пропорційно зростанню податкових надходжень. Однак, більша частина податкових надходжень до місцевих бюджетів була закріпленими доходами, що не дозволяло органам влади на місцях впливати на їх розміри, тобто на фінансову достатність місцевих бюджетів. Це доводить існування в Україні фінансової централізації.

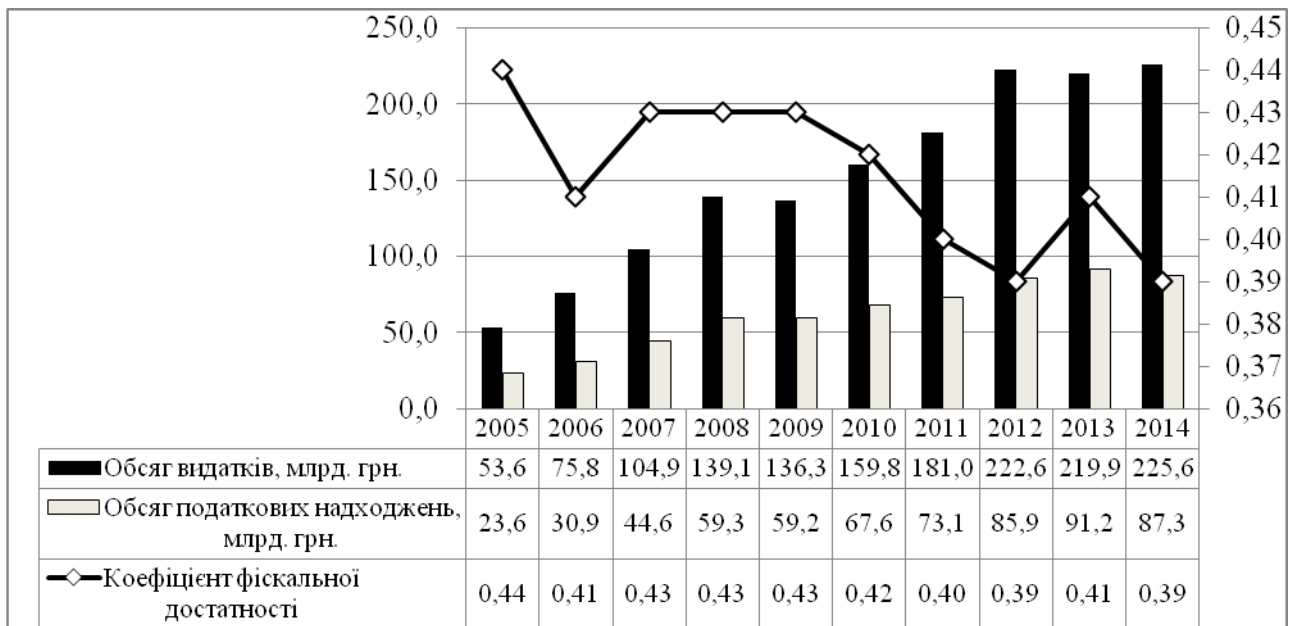

Рис. 2. Фіскальна достатність місцевих бюджетів України [складено автором за даними 10]

У цьому контексті необхідним є проведення оцінювання фіскальної ефективності, яка показує наскільки ефективно податки виконують покладену на них фіскальну функцію. В цілому, податкові платежі складають найбільшу частку у доходах місцевих бюджетів (за період з 2005 по 2014 роки – від 37,7% до 44,0% [10]), поступаючись лише міжбюджетним трансфертам. Однак, фінансові потоки у вигляді місцевих податків та зборів за період з 2005 по 2014 роки були незначними: 0,5% - 3,5% [10]. Наведені дані свідчать про низьку фіскальну ефективність місцевих податків. З метою підтвердження цієї тези необхідно проаналізувати одну з характеристик фіскальної ефективності, а саме еластичність місцевих податків (рис. 3).

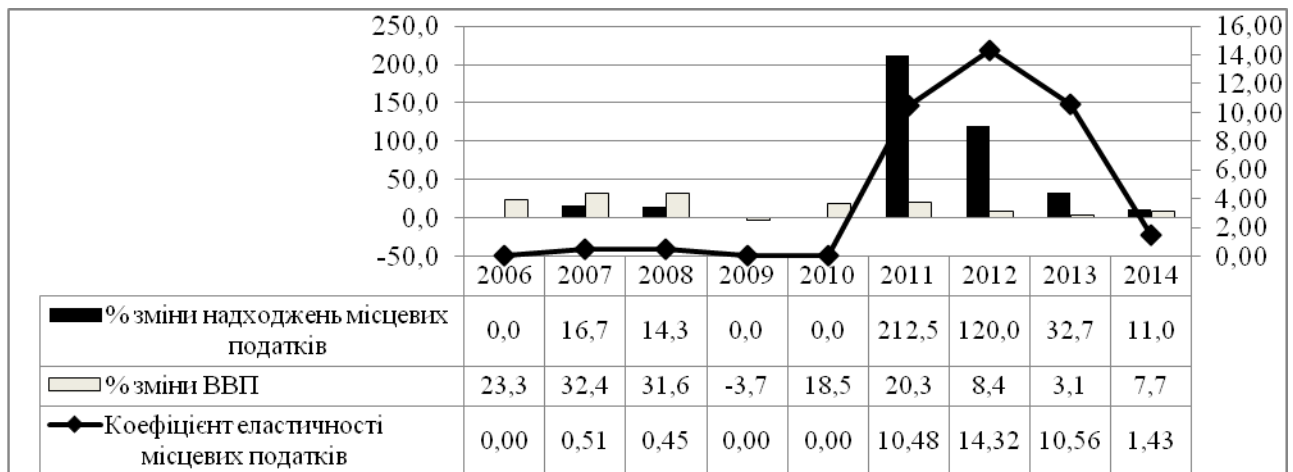

Рис. 3. Еластичність фінансових потоків у вигляді місцевих податків

[складено автором за даними 10; 11]

З рис. 3 видно, що еластичність місцевих податків до 2010 року включно була на рівні нижче 1, тобто ВВП зростало більш випереджаючими за місцеві податки темпами, що, в першу чергу, пов'язане із незначними розмірами місцевих податків та не прив'язкою їх об'єкту оподаткування до доходів, утвореним в результаті первинного розподілу ВВП. Зміни, що відбулись у 2011 році вплинули на різке зростання коефіцієнту еластичності місцевих податків. Однак, еластичність фінансових потоків у вигляді податкових надходжень в цілому не мала такої яскраво вираженої тенденції (рис. 4). Це свідчить про: нестабільність податкової політики держави, розбалансування ВВП та податкових платежів до місцевих бюджетів, нерівномірний розподіл ВВП. Першопричиною цього є обмежений обсяг власних повноважень органів влади на місцях в частині управління податковими потоками.

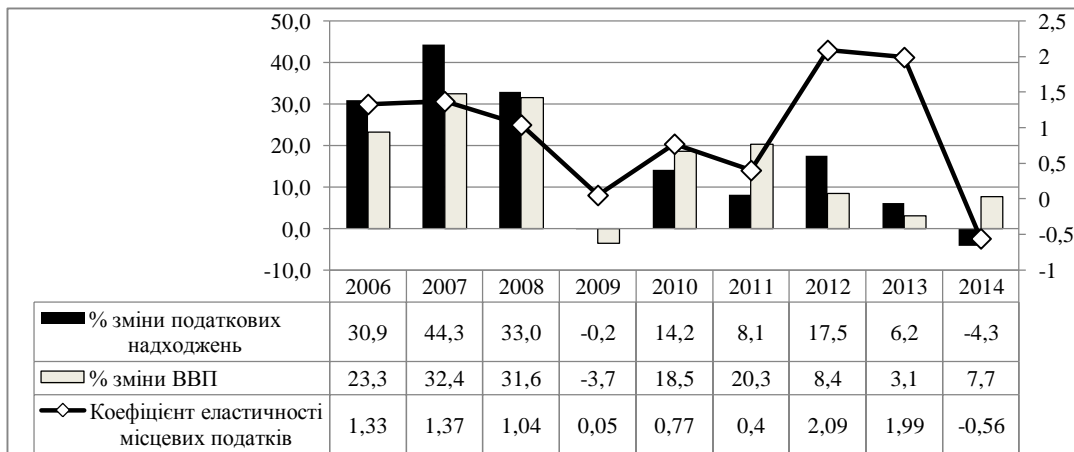

Рис. 4. Еластичність податкових надходжень до місцевих бюджетів

[складено автором за даними 10; 11]

Ознакою нерівномірного розподілу ВВП є нестабільність показника податкового коефіцієнту регіонів України (табл. 1) Так, у 2007 році було зафіксоване його найменше значення (15,0%), а у 2011 році – найбільше (20,5%). При цьому, волатильність податкового коефіцієнту спостерігалась майже в усіх регіонах України. Наприклад, по Одеській області податковий коефіцієнт складав від 12,5% (у 2007 році) до 16,5% (у 2012 році). Зауважимо, що найбільші значення цього показника мають Полтавська область з максимальним значенням 33,9%, м. Київ – 33,9% та Чернігівська область – 30,4%. Лідерство таких регіонів обумовлене значними обсягами податкових надходжень до їх місцевих бюджетів [10].

Таблиця 1

Динаміка податкового коефіцієнту за регіонами України за 2005-2013 рр.*,

% [складено автором за даними 10; 11]

Регіон / Рік	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
АРК	13,3	12,9	13,7	14,6	15,5	16,1	17,9	18,5	16,0
область									
Вінницька	10,5	11,1	12,3	13,1	13,7	14,4	14,4	13,6	11,9
Волинська	8,9	11,6	10,6	11,8	10,9	10,5	10,4	10,5	10,5
Дніпропетровська	15,0	14,8	14,4	17,7	14,4	16,4	20,7	16,8	8,5
Донецька	12,9	9,4	10,3	15,9	13,3	14,6	16,1	16,2	10,3
Житомирська	12,0	12,8	14,2	14,1	13,4	11,9	12,0	12,6	12,6

Закарпатська	10,4	10,6	10,4	12,3	12,0	10,6	10,0	9,4	9,7
Запорізька	14,8	13,9	12,0	15,6	15,3	16,5	17,5	16,2	8,9
Івано-Франківська	9,7	10,3	10,8	11,7	15,0	14,6	16,0	13,0	12,5
Київська	12,7	12,6	13,4	13,6	13,0	12,9	12,8	13,1	13,8
Кіровоградська	9,2	9,5	10,5	10,2	10,6	10,5	9,5	10,7	9,7
Луганська	14,9	12,0	10,5	14,4	15,8	14,7	14,9	15,7	10,0
Львівська	16,3	16,4	16,2	16,4	16,2	15,9	15,6	15,0	10,5
Миколаївська	9,6	10,5	10,9	13,8	14,5	13,6	13,2	15,4	8,9
Одеська	13,2	12,9	12,5	13,8	14,8	14,9	15,6	16,5	11,2
Полтавська	13,9	12,0	14,1	16,2	26,4	26,9	33,9	33,5	31,8
Рівненська	10,6	10,3	12,2	13,1	12,4	11,3	11,3	11,4	13,0
Сумська	11,9	12,9	12,1	13,0	23,1	25,2	31,9	24,9	22,5
Тернопільська	10,1	10,4	10,8	11,4	10,4	10,6	9,5	10,6	13,2
Харківська	19,1	19,1	17,7	17,5	21,6	24,9	24,5	25,2	12,1
Херсонська	10,4	9,1	10,7	10,6	10,5	10,3	10,3	11,4	10,6
Хмельницька	10,7	10,2	12,5	13,0	12,7	11,4	10,6	11,0	11,0
Черкаська	15,2	15,5	16,4	18,8	19,3	18,3	16,1	15,5	16,7
Чернівецька	10,6	11,5	12,6	12,9	13,8	13,1	11,3	11,6	11,3
Чернігівська	16,9	15,6	16,0	16,2	25,1	31,5	33,1	30,4	14,1
м. Київ	23,6	29,2	23,7	28,1	32,4	30,9	33,9	31,9	11,7
м. Севастополь	15,0	14,5	15,2	16,8	17,2	14,9	15,2	17,5	17,2
Загальний податковий коефіцієнт	15,3	15,6	15,0	17,5	18,8	19,1	20,5	19,8	19,4

* за 2014 р. дані відсутні

Виходячи з проведеного аналізу фіскального забезпечення інституцій управління на місцях, слід зазначити, що такі органи не мали змоги повноцінно використовувати вказаний інструмент, що обумовлено централізацією управління в Україні.

Соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальної одиниці в значній мірі залежить від ступеня ефективного управління уповноваженими на місцях інституціями інструментами інвестиційного забезпечення. Таке управління включає: заходи, спрямовані на формування інвестиційних ресурсів та інвестиційного портфеля (вибір напрямків вкладання капіталу), організаційно-економічні умови інвестиційної діяльності та механізм реалізації інвестиційних програм [12]. До форм механізму інвестиційного забезпечення можна віднести: самофінансування, кредитування, державне

інвестування, цільові фонди, гранти, венчурне інвестування [8]. Тож, проаналізуємо ефективність реалізації органами управління мезорівня зазначених форм та передбачених заходів.

Інституції управління на місцях реалізуючи заплановані програми розвитку за рахунок власних джерел здійснюють самофінансування інвестиційного розвитку. Фінансові потоки у вигляді коштів, що спрямовані на реалізацію економічної функції органів управління є видом самофінансування. Аналіз динаміки таких фінансових потоків й їх частки у ВВП (рис. 5) показав, що вони мають тенденцію до зменшення. Це свідчить про низький ступінь використання органами місцевого самоврядування такої форми інвестиційного забезпечення як самофінансування.

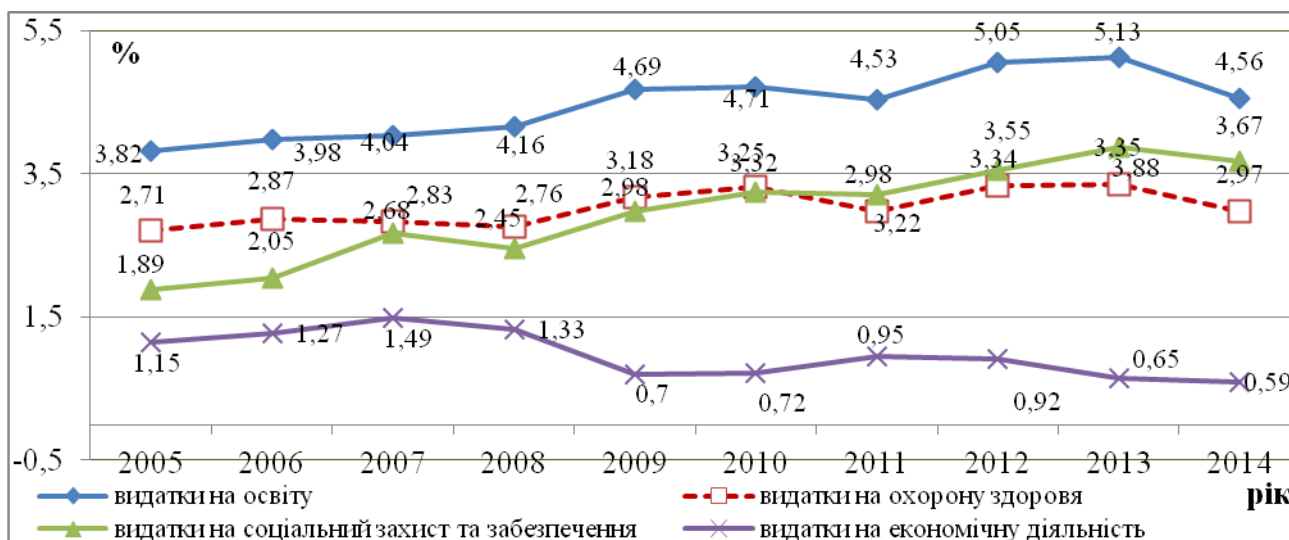

Рис. 5. Частка видатків місцевих бюджетів у ВВП, % (у тому числі й видатків на економічну діяльність) [складено автором за даними 10;11]

Кредитування з місцевих бюджетів як форма інвестиційного забезпечення використовується органами влади на місцях з метою стимулювання розвитку певних галузей економіки. Проведене дослідження показало, що кредитується, в основному, сфера соціального захисту та соціального забезпечення (на другому місці освіта) [10]. Тож, можемо констатувати факт «проїдання» кредитного ресурсу. Так, обсяги кредитування економічної діяльності за період з 2005 по 2014 роки були незначними: позитивні значення зафіксовано лише у 2009-2010 та 2013-2014 роках у розмірі від 1,42 млн. грн. до 27,62 млн. грн.

(табл. 2). Наведені дані свідчать про те, що несуттєві обсяги фінансових потоків місцевих бюджетів спрямовуються на підвищення рівня інвестиційної привабливості територій.

Таблиця 2

Структура кредитування за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету за 2005-2014 рр., тис. грн. [складено автором за даними 10]

Рік	Загальнодержавні функції	Економічна діяльність	Громадський порядок	Освіта	Соціальний захист та соціальне забезпечення	Загальна сума кредитування
2005	0,83	-52,01	-	0,47	41,48	-9,23
2006	-	-8,81	-	0,49	45,99	37,67
2007	2,54	-13,50	0,04	0,47	66,56	56,11
2008	-	-1,89	-	0,40	80,43	78,93
2009	0,02	1,42	-	0,42	43,60	45,46
2010	-0,09	10,97	-	0,30	45,18	56,36
2011	-	-0,79	-0,04	0,35	43,39	42,91
2012	-	-0,44	-	0,49	38,59	38,64
2013	-	27,62	-	0,28	29,78	57,68
2014	-	8,69	-	0,09	44,04	52,82

Державне інвестування в економіку території (регіону) відбувається шляхом розроблення програм соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, які фінансуються з державного бюджету. Такі фінансові потоки спрямовуються або у підпорядкування спеціально створених територіальних органів державної влади (наприклад, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України), або надходять до місцевих бюджетів, якими уповноважені розпоряджатися обласні державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Ступінь досягнення зазначеними органами управління мети, передбаченої кожною окремою програмою й буде впливати на

рівень інвестиційного забезпечення окремої адміністративно-територіальної одиниці. Зауважимо, що відповідно звітів Рахункової палати більша частина таких бюджетних програм не реалізується повністю [6], що може свідчити про недоліки управлінської діяльності уповноважених суб'єктів.

Цільові фонди місцевих бюджетів створюються, зокрема, з метою: підтримки малого підприємництва; сприяння розвитку культури та мистецтв; сприяння розвитку окремих галузей господарства територіальної громади (сільського машинобудування, будівництва, сільського господарства, туризму та відпочинку тощо) [2, ст. 16]. Такі фонди формуються за рішенням відповідних органів місцевого самоврядування. За необхідності цільові фонди місцевих бюджетів можуть виступати формою інвестиційного забезпечення розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Слід зазначити, що обсяг фінансових потоків, що спрямуються до цільових фондів місцевих бюджетів є незначним: за період з 2005 по 2014 роки він становив від 0,2% до 2,5% доходів місцевих бюджетів [10], при чому за останні роки він набув тенденції до скорочення. На нашу думку, цільові фонди, як форма інвестиційного забезпечення повинні володіти більшим обсягом фінансових ресурсів, що дозволить отримати позитивний економічний, соціальний та екологічний ефект від їх діяльності. Водночас, це є можливим за умови ефективного використання такими установами фінансових ресурсів, що знаходяться в їх розпорядженні.

Зауважимо, що такими формами механізму фінансового забезпечення територій як гранти та венчурне інвестування вітчизняні органи управління на місцях за період з 2005 по 2014 роки не користувалися. Водночас, сучасні реалії доводять необхідність оволодіння інституціями мезорівня зазначеними формами. Так, використання фінансових потоків у вигляді грантів сприяло б вирішенню конкретних завдань сталого розвитку кваліфікованими суб'єктами (особами). Створення ж інститутів венчурного інвестування (фондів) за участю органів управління на місцях дозволило б не тільки вирішити поставлені перед інституціями завдання, а й у перспективі наповнити місцеві бюджети за

рахунок вхідних фінансових потоків у вигляді інвестиційного прибутку та інших видів доходів від такої діяльності.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу ефективності застосування органами управління на мезорівні інструментів інвестиційного забезпечення, слід відмітити неналежний стан його використання. Тобто, заходи, що здійснюються у цьому зв'язку інституціями управління, не орієнтовані на забезпечення сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України.

Загальним показником ступеня ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів є стан економічної безпеки взагалі та фінансової безпеки адміністративно-територіальної одиниці зокрема. Значний вплив на стан фінансової безпеки території мають: інструменти, що використовуються для її забезпечення; потенціал та рівень стійкості функціонуючої фінансової системи перед внутрішніми й зовнішніми загрозами.

Рівень стійкості фінансової системи регіону є комплексним показником, який враховує: ВРП на одну особу, частку ВРП, що перерозподіляється через місцеві бюджети, обсяги заборгованості по виплаті заробітної плати, частку безробітних у загальній кількості економічно активного населення, коефіцієнт покриття експортом імпорту, обсяг прямих іноземних інвестицій на одну особу, прострочену дебіторську та кредиторську заборгованість, відношення витрат до доходів населення та інше [7]. Так, проведене нами оцінювання показника ВРП, що приходить на одну особу, показало стійкий тренд до його зростання за усіма регіонами України (винятком є кризовий 2009 рік). У 2013 році по Україні на одну особу приходилось у 3,57 раз більше ВРП ніж у 2005 році [11]. Це обумовлено як зменшенням населення, так і зростанням ВРП відповідно на 3,57% та 3,45% у 2013 році порівняно з 2005 роком. Слід зазначити, що найбільша сума ВРП у розрахунку на одну особу постійного населення приходить на м. Київ (111007,25 грн.), Дніпропетровську (46379,82 грн.) та Полтавську (40175,92 грн.) області [11].

Зауважимо, що заборгованість із заробітної плати по Україні зросла у 2014 році у порівнянні з 2005 роком в 1,37 рази [11]. Однак, спостерігалась волатильність цього показника, що пояснюється економічною нестабільністю в країні. Регіонами-лідерами з невивлати заробітної плати стали: Донецька, Київська та Харківська області. Наведені дані свідчать про погіршення фінансового становища як в Україні, так і в окремих регіонах. Це підтверджується також величиною рівні безробіття. Так, частка безробітних у загальній кількості економічно активного населення працездатного віку як по цим областям, так і по Україні в цілому за період з 2008 по 2014 роки зросла на 40,89% [11]. Найбільший приріст цього показника був у м. Київ (116,83%), Донецькій (87,11%) та Полтавській (71%) областях. Водночас, максимальний показник безробітних у загальній кількості економічно активного населення мали у 2014 році Житомирська та Чернігівська області з позначкою у 12,34% та 12,08% відповідно [11].

Негативно впливає на фінансовий стан окремих регіонів низький коефіцієнт покриття експортом імпорту (менше 1), який був найменшим у Львівській та Закарпатській областях (у 2014 році 0,53 та 0,80 відповідно). Найкраще значення цього показника мали Кіровоградська область з позначкою 4,07 та Донецька область – з позначкою 3,96 [10]. Загалом по Україні коефіцієнт покриття експортом імпорту за період з 2005 по 2014 роки покращився на 4,5% за рахунок його приросту, зокрема, у Хмельницькій (на 115,48%) та Рівненській (112,03%) областях. Разом з тим, за аналогічний період зазначений коефіцієнт погіршився у Луганській (на 53,54%) та Полтавській (на 45,13%) областях [11].

Ще одним важливим показником, який характеризує стан фінансової системи як країни в цілому, так і окремого регіону є рівень перерозподілу ВВП (ВРП), який визначається як співвідношення доходів бюджету до ВВП (ВРП). Проведене оцінювання цього показника показало, що рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети становить від 6,45% (у 2014 році) до 8,09% (у 2007 році) (рис. 6). Волатильність зазначеного показника обумовлена нестабільністю

економічного розвитку України, а його рівень свідчить про низький рівень фінансової автономії місцевих бюджетів, що негативно позначається на розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

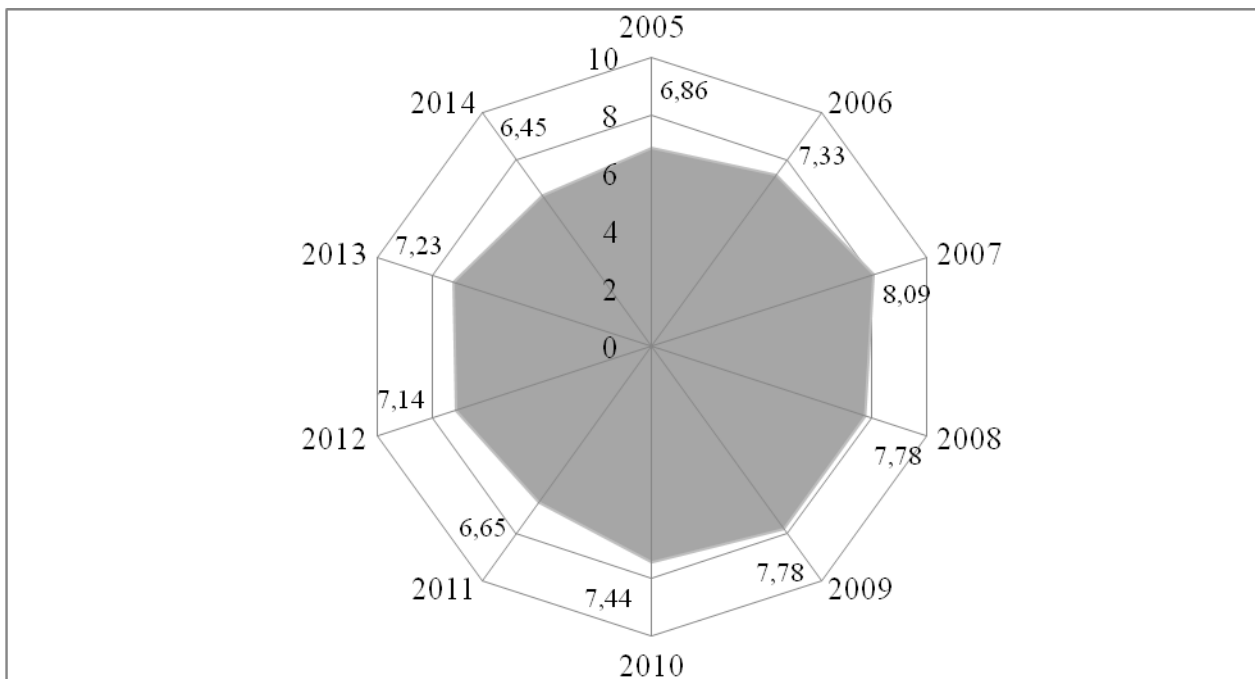

Рис. 6. Рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети, % [складено автором за даними 10; 11]

Слід зазначити, що найбільший рівень перерозподілу ВВП, що перерозподіляється через відповідні місцеві бюджети, спостерігався у АРК – 12,85% (2010 р.) та у м. Севастополь – 12,01% (2012 р.) [11]. Це пов'язано із більшим обсягом власних фінансових ресурсів у цих адміністративно-територіальних одиниць, порівняно з іншими, у відповідності до норм вітчизняного законодавства. Лідером серед інших областей є Чернівецька, через місцеві бюджети якої перерозподілялось 9,55% створеного ВВП (у 2010 р.), а м. Київ є аутсайдером з позначкою у 4,12% у 2013 році [11] (це обумовлено змінами у перерозподілі ПДФО м. Києва з 2011 року).

Проведене нами дослідження стану фінансової системи свідчить про погіршення фінансової безпеки як України, так і її окремих регіонів, що обумовлене неефективним управлінням на мезорівні. З метою підвищення ефективності управлінської діяльності необхідно зобов'язати органи

управління на місцевому рівні (обласні державні адміністрації та регіональні управління центральних органів виконавчої влади) здійснювати стратегічне планування з урахуванням зазначених показників фінансової безпеки та використовувати методи нейтралізації негативного впливу нераціонального перерозподілу ВВП (ВРП).

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження, слід зазначити, що неефективне використання інституціями управління фінансовими потоками місцевих бюджетів інструментів фіскального й інвестиційного забезпечення та фінансової безпеки негативно позначилось на розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Це свідчить про недосягнення інституціями управління на мезорівні усіх поставлених цілей. Тобто, відповідно цільової концепції управління, управління на місцевому рівні в Україні є не ефективним.

Оцінювання ефективності управління фінансовими потоками місцевих бюджетів дозволило виявити недоліки нормативного, організаційного та економічного характеру, які потребують усунення шляхом застосування системного комплексного підходу до розвитку системи управління на мезорівні. Формування стратегічних орієнтирів такого вдосконалення є перспективним напрямом подальших розробок.

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI – [Електронний ресурс]:
// – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Проект Закону України «Про фінансову основу місцевого самоврядування в Україні».
– [Електронний ресурс]: // – Режим доступу:
<http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=14795&pf35401=33738>

3. *Бутенко А. І.* Ключові аспекти інвестиційного забезпечення підприємства / А. І. Бутенко, А. А. Дискіна // Економіка: реалії часу, 2013. – № 1(6). – С. 101-106. – [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/No1/101-106.pdf>

4. *Вахович І. М.* Теоретико-методологічні засади формування та реалізації регіональної політики фінансового забезпечення сталого розвитку: автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.05 / І. М. Вахович. – О., 2008. – 38 с.

5. *Ворона П. В.* Теоретичні аспекти ефективності роботи органів місцевого самоврядування / П.В. Ворона. – [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/2/03.pdf>].
6. Звіти Рахункової палати. – [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32826>
7. *Медвідь М. М.* Фінансова безпека регіонів України (на прикладі Харківської області): автореф. дис. ... канд. ек. наук за спец. 08.00.05 / М. М. Медвідь. – Полтава, 2008. – С. 23
8. *Охріменко О. О.* Детермінанти інвестиційного забезпечення: принципи, механізми, ефективність / О. О. Охріменко, І. М. Манаєнко // Економіка розвитку, 2014. – № 1 (69). – [Електронний ресурс]: // – Режим доступу: http://www.ed.ksue.edu.ua/ER/knt/ee141_69/e141okh.pdf.
9. *Прокопенко О. А.* Фіскальне забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів: автор. на здобуття наукового звання канд. ек. наук за спец. 08.00.08 / О. А. Прокопенко. – К., 2011. – С. 19
10. Річні звіти Державної казначейської служби України. – [Електронний ресурс] : // – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
11. Статистичні щорічники України за 2005-2014 рр. – [Електронний ресурс] : // – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
12. *Тропіна В. Б.* Фіскальне забезпечення реалізації соціальної функції держави в Україні: автореф. дис. ... доктора екон. наук: 08.00.08 / В. Б. Тропіна. – К., 2009. – 54 с.